Journaal
87.

I 5
K 58

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK TE 's-GRAVENHAGE

Handschrift No. 75 K 58

inhoud:	is geraadpleegd door:	in het jaar:	zie:
Remonstrantie v.d. steden v. Brabant a.d. Staten Generaal	P. Placidus	1929	
	H. van Alfen	1934	
	A. Hallema	1938	
	J. Beerman	1939.	
	P. Scheffer	7 Febr.'52	
	Mr. M. J. C. Maris	7 Mei 1953	

Remonstrantie vande Steden van Brabant / Aende Mr: Ed: Heeren Mijne Heeren die Staten generael der Vereenichde nederlanden /

het Marquisaet van Bergen
opten Zoom
De Baronnije van Breda
De Stat Grave /
Cuijck / ende alle de Lande
onder Resorterende / mits
oock Willem stadt ende
Sijnart

Ao. 1608.

Copia

Remonstrancie vande
Steden van Brabant

Aende Mog: Ed: Heeren
Mijne Heeren die Staten generael
der Vereenichde Nederlanden //.

Mog: Ed: Heeren die Gecommitteerde
vande Steden van Brabant met U. Mo:
Ed: gemeijnt, hadden wel gehoopt dat
d'selve al over eenigen tijt / hen met een
goede billicke en favorabele resolutie op
hunne voorgaende Remonstrantien souden
hebben gesegent / Doch weetende U: Mo: Ed:
met veel meer andere hoochwichtige saecken
ten hoochsten becommert te zijn / hebben
voor alsnoch daer op met patientie verwacht /
Dan soo sy onderricht worden / dat hoe
wel die Steden Remonstranten mede
moeten erkent worden soo sy inder
waerheijt zijn / voor vrije Steden / dat
echter de Ambassadeurs van haere Hoocheden /
buijten alle redenen ende sonder fundament of eenige
substantie doe / ten eijnde hem niet alleen de
Souverainiteijt van allen de platten lande
van Brabant / daer onder onwijsselijcke mede
staende die landen ressorterende onder het
Marquisaet van Bergen op Zoom / Baronnijen
van Breda / Grave Cuijck etc. Maer oock

selfs de souverainiteyt binnen de voorss.
steden souden mogen volgen, wesende een saecke
de steden en inwoonderen ten hoochste betreffende
ende die sulcx toestaende strecken soude tot
totale ruyne der selven //

Ende hebben die voorss. Gecommitteerde niet
connen naerlaten U. Mo: Ed: hemme
beswaernissen daer inne sulcx tegenstaende sijnde
den sy hoopen niet so notelyck souden vallen
andermael / en naerder te vertoonen.

T'schijnt wel dat d'Ambassadeurs van
haere hoocheden / gemerct hebben / datter
weynighe hoop was om tot de souverainiteyt
binnen de steden te commen om t'selfde
te accommoderen, / te vreden souden geweest
hebben / dat U. Ed. Mo: die steden voor
eenige tyt met hemme garnisoenen beset
souden houden / al oft U. Ed: Mo: niet
tegenstellen en hadden hoe't metten ingesetenen
ginge / als U. Ed: meer vande muyren poorten
en wallen vanden steden versekert waren
ende datse weynich souden achten by wysen
de souverainiteyt indien sij alle waren,

Dan speurende dattet evenwel op dese voet
oock niet vallen en conde, mits U. Ed. Mo.
meerder voorsorghe voor de Borgeren ende
Ingesetenen vande Steden waren dragende

gaende per gradus ende met een seker tornsten
t'werck berispen / bij hen geexhibeerde vanden
vijfde Junij 1606 / hen laeten verluijden / al off
sij souden te vreden zijn / mits hen laetende
volgen de Souverainiteijt van alle de platte
landen van Brabant / vuijtdruckelijck alsvooren
daer onder begrijpende de platte landen onder
t'Marquisaet van Bergen op ten zoom /
Baronnijen van Breda / Grave / Cuijck
Willemstadt etc. qui omnia dicit nihil / excludit
en daer mede het geschil souden laeten
accommoderen //

Dan Mo: Ed: heeren t'selffde schrift vanden
vijfde Junij expresselijck ingesien / soe bevonden worden
tusschen t'selffde en t'voorgaende anders geen
onderscheijt te wesen / dan dat sij daer bij
Implicite ende bewimpelt eysschen allen
t'gene sij bijde voorgaende schriften vuijt
druckelijck ende claerlijck hadden
geeyscht //

Se weten nijet alleen de Souverainiteijt
van platten lande Maer oock de Souverainiteijt
binnen de geunieerde Steden van Brabant ende
dat onder decksel vande clausule / Sans
neantmoins empescher qu'au plat pays les
proprietaires ne recoivent leurs revenus
et establissent leurs leur Magistratz
et Officiers comme du passé

Want al ist datter nijet vuijtdruckelijck
geschreven en wordt vande Steden / Maer

alleen vande Souverainiteyt vande platten
Lande / Sulcx nochtans de Souverainiteyt
vande platte Lande den vreeden handen op
dijen voet besloten zijnde / de Souverainiteyt
vande Steden merkelijcke naer haer
tractaten //

Want als die Magistraten wetten ende
Officieren alomme ten platte Lande sullen
gestelt worden naer oude gewoonte / moet
volck d'exercitie ende bedieninge vande
voorsz Magistraten naer gewoonte volgen
ten waere by het tractaet van vrede
daer tegens specialijck waere voorsien //

Want de passe / moeten verscheyden dorpen
In vele saecken worden hooft en leenbancken
ter eersten Instantie te recht staen en
generalijcken / ande selve hooft bancken
van allen ouden tijden hunnen stoel / binnen
de Steden gehouden hebbende / appelleren /
en reformeren en wijders aenden Souverain
Raede van Brabant provisien van mainctenue /
Octroyen / relieven ende dierghelijcke
versoecken /

Sulcx dat de Souverainiteyt vande dorpen
toegestaen zijnde volgende het geexhibeerde
vanden vijfden Junij voorsz per Indirectum
ande Hertoghe mede sullen moeten
vallen de Souverainiteyt vande Steden /

Wandt met wat redenen oft fundament by
tractaet van vrede daer inne niet voorsien
zijnde / sullen connen sustineren dat van
vonnissen ter eerster Instantie by rechters

onderdaen vanden Eertshertogen geweest, aen eenighe
andere onderrichter souden moeten reformeren
en appelleren dan vanden Souverainen Raede
tot Brussel, met wat fundament souden
dan mogen beweeren dat de Souverainitheyt
vande gerunieerde Steden nijet en waere
bijden Eertshertogen //.

Welck oock seer prejudiciabel en ongerijmt
soude wesen, mits de diversiteyt vande
placcaten en Ordonnantien, Oock mede
voor d'ongunste de welcke die vande
Religie vande Cancelrijen tot Brussel
souden te vreesen hebben //.

Hier bij nu noch gevoecht t'effect gebeurde
dat die heeren vassallen worden gestelt,
in sulcken staet als sij waren, commende die
passe te weten dat sij die Magistraten
en Officieren souden stellen, soude Indijen
generalle, ende de capitel, mede niet mortelijcker
volgen dat d'Eertshertogen als wesen
Domini Directi, gheen Souverain dat hen sullen
agnosceerende, die Souverainitheyt soude
hebben //.

Sijn Vassallus et Directus Dominus feudi-
nuet correlativa sulcx dat de eo capite
Vassalli de Souverainitheyt vande Steden
off Eertshertoge (waer ment keert off
went) soude moeten vallen //.

Dwelcke de voors. heeren Ambassadeurs naer
d'ontgeven van henne eerste schreven
naerder geexamineert hebben, ommodich hebben
geacht soo vrijst druckelijck bij deses opte
Souverainiteijt van Steden te insisteren
ter wyle sij daer toe lanck t'zij raetleden
sonden connen commen //

Men sal hier tegens seggen ofte schoon den
vrede besloten waere, sonder dat hier
op waer voorsien het sonde een poinct buyten
de dispositie vande tractaete wesen, men
sal daer naer daer inne altoos mogen
voorsien, het waer altoos beter naer
voorsien dan noch voor noch naer. //

Maer Mo: Ed: heeren wat apparentie
isser, daermen nu op dit poinct vande
Souverainiteijt vande Steden ende platte
lande, van Brabant soo veele disputen
maeckt op dattet sommige (sommen staet)
van soo cleyne consideratie voorde generalitheijt
achten, datmen den vrede besluyte, zijnde
alsdan mette Eertshertogen, om deser soo
geringe saecke post factum, inde minste
contestatie sonde willen treden, Ende welcke
vaste hoope dit poinct ontwijffelijck zoo
simpelijckens wordt ter bureel gebracht
waer van nochtans die welvaert ende
conservatie vande geuniceerde Steden van

Brabant is gelegen en der generaliteyt mogelen
niet seer wynich alsinen meynt Cum omnium
einum, habere animos confirmatos firmissimus
presidium sit

Biddende daeromme met behoorl. verbiedinge
dat v. Ed. Mo: believe daer op wel te
letten ende naer henne gewoonl. wysheyt
en voorsichticheyt, ende als voorstanders
der gemeyne vryheyt ten besten te duyden,
dat de Remonstranten niet en connen toe
staen dat die platte landen ressorterende
onder het Marquisaet van Bergen, Baronnyen
van Breda, Grave &c. oft die Steden vande
platte lande sullen worden gescheyden.

Toe mits dat by consequentie die souverainiteyt
vande steden mits redenen voorengedeingeert
de souverainiteyt vande lande sulde
moeten volgen, ende sulcx sulde strecken
tot geheele ruyne en ondergangk der
steden met haere borgeren en ingesetenen //

Ende hoe wel de Remonstranten moeten
bekennen gedurende de oorloge, alle
faveur behulp ende bystant van v. Mo:
Ed: ontfangen te hebben, dat sy nochtans
meynen wettighe redenen te hebben om hen
te beclagen, dat men mette vyanden in
saken waer aen hen see veele gelegen is
soe wyt, in communicatie is getreden sonder hen
te beschryven, oft hen daer op te hooren //

Wat bijde heeren Ambassadeurs voort
geseight tot bevestinge van heure possessie
en dient oock niet ten proposte, doch
de voors. Remonstranten en begeeren dit
poinct alhier niet voorder aen te roeren
dan ten regarde vanden platten landen
onder t' Marquisaet en Baronnie resorteerende

De Remonstranten verstaen dat bijde voors.
Ambassadeurs, voorde voornaempste
argumenten drije punten voorgewendt /.

Eerst dat d'Eertshertoge in possessie
souden zijn van over alle die platte landen
van Brabant de Souverainiteyt, justitie
ende wes daer van dependeert te doen
exerceren en bedienen //.

Ten tweeden dat sij aldaer souden alleen
exerceren de Roomsche Religie //.

Ten derden dat sij inde possessie souden
zijn van opte platte landen van Brabant
te lichten de ordinarise beden ///.

Waer op dient voor solutie, dat al van
inden jaere 1586. en die steden ende
platten lande van Brabant bij ordre van
goede justitie en politie te regeren bij
authorisatie vanden Grave van Leycester
als Gouverneur en Cap.ne generael der
vereenichde Nederlanden opgericht is geweest

eenen Raedt ende Leenhoff van Brabant met
gelijcke authoriteijt / ende omme hun allen
saecken te disponeren gelijck den Raet ende
Leenhoff tot Brussele van allen ouden
tijden gewoon waren te doen //.

Welcken Raedt daernaer anno 1591. bij S.
Ma.^e Ed.: oock van nieuws geconfirmeert
ende gerestitueert sijnde / heeft t sedert
den jaere 1586. tottendeu huijdigen dage ouer
alle de platte landen van Brabant / sittende
onder t'auctoriteijt van S. Ma.^e Ed. / ofte
sijne Excell.^ce tot aenden dienst ter dier
Souueraine justitie ende recht daer van
dependeert / bedient / ende geexpergeert ende
priuatiue inde platte landen ressorterende
onder het Marquisaet van Bergen opten
zoom ende Baronnije voorsz. etc. //.

Sulcx dat hij alle geuallen de possessie
ende t' stuck van justitie moet gesecht worden
Promiscue. et Promdiuiso te weten aen dese
sijde ende priuatiue ten opsichte vande platten
Lande onder t' Marquisaet van Bergen ende
Baronnijen Resorterende //.

En can oock bijde Ambassadeurs vande
Eertshertoge niet ontkent worden dat
alle sententien bijden Raede van Brabant
alhier Residerende binnen het voorsz districkt
geweest sijnde / bijde Cancelrije van Brussel
van waerden sijn gehouden geweest ende
alsnoch gehouden worden //.

Sulcx dat niet gesecht en can worden dat
de / Eertshertoge meerder sonde sijn inde

prosecutie van het exerceren vande Justitie
vuyt de platte lande van Brabant als hier
Ed: Mo: //.

Wat d'exercitie vande Roomsche Religie
aengaet mach wel wesen dat V. Ed: Mo:
syne Ex.tie ende Rade van State dienaengaende
politice procederende (en) wetende als men
de gereformeerde Religie inden platte landen
hadden willen invoeren dat die partyschap
vande Jesuyten en Bisschoppen soo groot is
dat sy liever dan sulcx toe te laeten
alle de dorpen souden hebben laeten verwoesten
vuyt Christelycke medelyden mogen
geaccordeert hebben dat de Roomsche
Religie vrente / ende geexerceert worden

Dan en is nochtans sulcx niet geschiet dan
by speciale sauvegarde van V. Mo: Ed:
syne Excellentie off Rade van State soo
dat meest / hebben de q. daervoors.
tsedert den jare 1580 particuliere
sauvegarde moeten lichten / ende naer
d'overgaven van Antw. de selfde sauvegarde
moeten halen en ten lancxten alle
jaeren moeten vernieuwen //.

Sulcx dattet notoir is dat de Roomsche
Religie inden platte lande van Brabant

maer precario en wort geexerceert / ende
dat U: Mu: Ed: syne Ex.tie en Rade van
State vier veele jaeren syn p. ssesse-
gijs / dat sonder heure Baumegarde en
consent de Roomsche Religie ten platte
lande, niet en heeft mogen geoeffent
ofte geexerceert worden //.

Is mede notoir dat de geestelijcke heeren
en Bisschoppen pretenderende eenige
moeynisse te doen in t'stuck vande
Religie, aen persoonen ten platte landen
gesetten / dat bijden Raede van Brabant
daer tegens is voorsien / en dat sij alle
attentaten hebben moeten repareren gelyck
noch geheel onlancx geschiet is inde
saecke van Jonch.r Wittger vander Haept
tegens den Bisschop van Antw.en //.

Waermede bevonden wordt te corrueren
het argument t'welck d'Ambassadeurs
vanden Aertshertoge voort stellen belangende
d'exercitie vande Roomsche Religie
ten platte landen van Brabant //.

Ende wat alle patriotten ten platte lande
sittende de Christelycke gereformeerde Religie
toegedaen synde int rechteres en Inquisitie
van conscientie te verwachten synde, hebben
laten de Remonstranten U: Mu: Ed:
bedencken //.

Wat het lichten vande Beden aengaet en compt
mede niet commen in geen consideratie alsoe
die ende andere ordinarise middelen als
den . v.e C.e ende andere penningen mitsgaders
d'Impositen an dese zyde mette contributie
worden geredimeert te cederen d'selve
contributie verre de voorsz. oude middelen
Jae soude blijcken soe de saecke daer op
stonde dat de voorsz. Contributien onder
de dorpen niet alleen en worde gehengen
om te mogen blijven sitten / maer oock
niet deneckell in ridemptie vande ordinarise
Beden ende andere oude gewoonelicke middelen

Waer uuyt volcht dat V. Ed: Mo:
soo wel sonde possessie zijn / van te
ontfangen d'ordinarise beden onder den
platte landen van Brabant als de
Eertshertoge //

Hier tegens sal mogen geseyt worden
dat alle t'gene d'volck dien aengaen
van deser zijde geschiet hostiliter ende
Jure belli geschiet ende dat Jus belli / in
tyde van vreede geen plaetse meer en
can hebben //

Maer met gelijcken ende beteren fundament
can vande Eertshertoge geseyt worden
dat sij selffs alles vijantelijcker wijse
ende hostiliter hebben gedaen / ende noch
doen / ende onder sulcx gehouden moeten worden

als violentich occupateurs //

Ende wat redene isset datmen den Coninck
van Hispaengien ende Eertshertoge van deser
zijde, niet sulde behooren te erkennen
voor wettige princen ende possesseurs
van Brabant ende namentlijck vande platte
lande, soo verre de contributie gegeven
ende de souveraine justitie van deser zijde,
geadministreert wordt als .v. ed. mo: //

Ende sullen de Brabantsche steden ende
Inwoonderen vandien die tot noch toe
om de gemeene sake soo veel hebben geleden
ende haer lijff ende goet soo getrouwelijck
tot voorstandt vant vaderlant hebben
opgestelt ende alle Impositien ende lasten
helpen draegen groot ongelijck geschieden/
datmen deselve daer toe sullen willen
houden/ dat sij hun wedersomme voor
een Souverain sullen moeten erkennen
die voormaels affgezworen ende als onver-
soenlijcke vijandt is ende ooc niemant
van d'andere leden en wordt voorgeleyt

Off allen die onder ons gebleven Staten van
Brabant / Magistraten ende andere soo
voorsichtich hadden geweest off de couragie
hadden gehadt / dat sij naer t'vlich van
Antwerpen / hunne Regieringe binnen Bergen
op ten Zoom off elders in Brabant hadden

getransporteert en gecontinueert en de hulpe
en bijstant van gevuneerde Provintien
alsworden hadden geimploreert de remonstranten
meijnen dat mijne heeren de Generale
Staten alsdan t selfde seer aengenaem
souden gewerst hebben //

Ende t selfs deur cleijnmoedicheijt off
onbedachtheijt versuijmet zijnde, is het
daeromme eerlijck ofte Christeen
datmen de resterende steden van Brabant
met soo vele duijsent andere, mi soo bloot
sal laeten staen sonder yet voor hen inden
vrede handel te bedingen / ende besunder
voor de steden remonstranten /

Men sal mogen seggen / mijne heeren de
Generale Staten staen ten uijtersten
te mainteneren dat de souveraineteijt
van steden aen dese zijde sal blijven

Voorwaer Mo. Ed: heeren het schijnt
wat te sijn / maer het en is inderdaet
niet met allen / als de souveraineteijt
vande platte lande sonder gescheijden
zijn / gee en soude de souveraineteijt
vande steden maer een ydelle Idea wesen,
ende waeren die steden inden grunt bedorven
en verlooren /

Want het wijst sich selven als d'Ertshertoge

die Souverainiteyt vande Stede niet
en souden hebben / dat sy bij allen wegen
poogen sullen om de Stede te bedeenen /
Ende platte landen te doen floreren
d'selue beneficieren met volle privilegien /
Marckten ende Ordinantien En placcaten /
waer bij alle de oude privilegien ende
gerechtigheyden die de Steden inden platte
lande hebben, hen sullen infructueus
gemaect worden jae op bouwende eenige
dorpen tot Steden En de dorpen verbiedende
inde Steden niet ter marct te commen
ofte de selue te frequenteren jae selfs
de gemeenen ende Kinderen / daer mede die
Steden gedwont worden te slijten En
tot te palen / Ende wijders op allen
sulcken ordre stellende gelyc in haere
macht sonde zijn / als bij poyse de
Souverainiteyt vande dorpen vande
Stede souden gescheyden worden / dat
de ingesetenen van tyde van vrede / niet
vryheyt ten platten lande souden hebben
dan in tyde van Oorloge //.

Souden oock de Aertshertoge alsmen haer
souden toestaen de Souverainiteyt vande
platte lande van Brabant int eylant
vanden Kruyngenhil fijnart En dependentien
vandyen sorterende onder het Marquisaet
mogen maecken alsulcken fortressen
als hem goet souden duncken oock al

daer de papistische Innovatien in de ware
Christelijcke Religie, die hier voorts
eylant, soe lange Jaere es gepurgeert
dadelijck vuijtroijen allen tot groote
prejuditie van gemeene saecken, ende
verdriet vande goede Ingesetenen.

Biddende daeromme andermael dat
U. Mo: Ed: gelieve op dese saecke
wel te letten, ende niet vorder in
hunne prejuditie te willen accorderen,
Op dat sij geen oorsaecke en hebben
hen te beclagen dat sij alleene hun
in damno waeren gelaeten ende om
corthejt wille refereren hen de
Remonstranten tot hunne voorgaende
verscheijden requesten ende ingegeven
schriften, daer op U. Mo: Ed: soo
favorabelijcken sullen gelieven te
disponeren, dat de voorsz Steden
in hunne oude gerechticheijt mogen
blijven gemainteneert, Twelck doende
etc. //

